

zich in staat van verdediging en begint de verschaningswerken. In de straten worden verschaningen of barrikaden opgeworpen, om de ruitery bij een mogelijke overrompeling in haar vaart te stuiten; de Maastrichtsche en Kempische poorten worden met steenen en mest versperd. Alleen de Sint-Truidenpoort wordt vrijgelaten, om langs daar te kunnen ontsnappen.

Rond acht uur 's morgens vernam Jardon door zijn verkenner, dat de Vlamingen den nacht te Alken doorbrachten, maar zich voor dag en dauw van Hasselt hadden meester gemaakt.

Het is licht te begrijpen hoe nuchter dit nieuws den Franschen veldheer op de maag viel. Zou het beleg van Diest herbeginnen? Gisterravond had hij hen weerloos kunnen neersabelen en omverschieten; nu verborgen zij zich weer achter wallen en vestingen en moest de stad worden ingenomen. Het gerucht werd onder de Sanskulotten verspreid, en openlijk begonnen zij te roepen dat de Belg Jardon een verrader der republiek of een onbekwaam generaal was. Het bevel van oprukken kwam, doch zij weigerden zich in gelid te stellen. Zouden zij zich door den Belg voor den aap laten houden?... De republiek had hun maar een bekwaam veldheer te geven, en ze zouden hem volgen naar de eindhoeken der wereld! De jonge Bonaparte moest komen, en ze zouden eens laten zien waartoe ze bekwaam waren. Maar verstopperij spelen met een hoop brigands! Die kerels achterna loopen, zonder dat het ooit tot een treffen kwam, en dan nog dikwijls met vernagelde kanons moeten afdruipe! Dank u! Daar wilden ze zich niet voor laten gebruiken.

— *Voilà!* zei er een, en wierp zijn geweer tegen den grond. Ik ga niet mede.

Tuchteloosheid, erger nog, opstand in het leger, en voor den vijand, dat was hoogverraad. Men zou de plichtigen moeten fusilleeren. Dat was gemakkelijker gezegd dan gedaan!

— *Les crosses en l'air!* klonk het.

Zij weigerden te marcheeren. Jardon moest zijn woede verkroppen.

Kort na acht uur kwam er een bode van generaal Gancy, meldend:

« Groote overwinning ». Zijn troepen werden handgemeen met die van Constant van Roux-Miroir in de nabijheid van Hasselt. De geduchte aanvoerder was gevangen genomen. Generaal Gancy wachtte op Jardon, om tegen Hasselt storm te loopen, en de muiters voor goed te verdelen.

Deze mare bracht nieuwe hoop, nieuwen moed.

Ongelukkiglijk genoeg, was de mare juist. Eugene Constant was gevangen.

Om elf uur 's morgens stond generaal Jardon voor Hasselt, dat door de ruitery en de kanonnen van Gancy reeds omsingeld was.

In de stad, op de Groote Markt, greep een treffend tooneel plaats. De jongens van Eugene Constant stonden daar in gelid, maar zonder opperhoofd. Velen waren gekwetst; zij hadden een harden strijd gestreden, maar waren overwonnen, geslagen. Met de tranen in de oogen, sprak Van Gansen hun toe, terwijl zijn gelederen droef en neerslachtig, maar tot het uiterste besloten, zich achter hen hadden geschaard.

— Jongens, zeide hij, de man, die hier in mijn plaats moest staan, viel in handen van den vijand, of liever, van onze beulen. Tranen baten hier niet, en toch wellen ze op in onze oogen. Mijn harte breekt, als ik denk aan Constant, den dapperen held. Een hoop blijft ons nog over, en die ligt in de kracht van onzen arm. De vijand maakt zich voor de wallen tot den aanval gereed. Indien wij wijken, is het met Constant van Roux-Miroir en met ons allen gedaan. *Pas de quartier!* Geen genade! is de leus van den wreeden vijand, tegen wien wij met uitgetogen zwaard uitrukken. Indien wij overwinnen, indien wij den vijand verpletteren, dan redden wij den dierbaren gevangene, ons zelve en het vaderland! Het beslissend uur is geslagen. Allen hebben wij ons leven opgeofferd, de stond is daar, om het te geven voor het vaderland. Dezen avond zullen wij vrij wezen

onder de levenden.... of vrij in den dood!.... De eeuwige slaap is beter dan tirannie en slavernij.

Er ging geen kreet op, maar uit aller blikken straalden de vastberadenheid en moed van mannen, die den onvermijdelijken dood tegemoet zien.

De oude pastoor Huveneers verscheen op de Groote Markt. In de plechtige stilte weergalmden zijn krachtig woord:

— Mijn kinderen, sprak hij, ik zal bij u zijn en God bidden, terwijl gij vecht voor het heilig vaderland. Ik wil sneuvelen in uw midden, indien het geschreven staat, dat Vlaanderens bodem nogmaals met het bloed zijner zonen moet worden gedrenkt. Die sterven, zullen voor God verschijnen met de kroon der martelaren. Knielt allen neder, opdat ik u voor de laatste maal zegene.

Als korenhalmen onder den wind, buigen de hoofden en plooiën de knieën. De priester heft de hand op en zegent de schaar dier dapperen, waarvan slechts enkelen den avond zullen zien.

Versterkt staat het leger op en neemt op de wallen plaats. De vijand is strijdvaardig. Jardon en Gancy nemen de laatste maatregelen tot den aanval.

Van Gansen bespeurt de vreeselijke voorbereidselen. Zes kanonnen richten hun bronzen monden op de Kempische poort. Daar ziet hij Jardon over en weer rijden op zijn vaalzwart paard. Op de sneeuw der velden rennen de huzaren en jagers te paard, en hun palassen flikkeren en bliksemen in het zonnelicht. In dichte drommen, onder een bosch van glimmende bajonetten staan de Sanskulotten geschaard.

En Van Gansen ziet rond zich zijn arme jongens, die bijna geen wapens, en weinig meer hebben dan hun moed.

Nu rijst er twijfel in hem op. Heeft hij goed gehandeld met de krachten der patriotten binnen Hasselt te vereenigen? Beging hij geen fout, en ware het niet beter geweest den strijd achter struiken en in de bosschen voort te zetten? Van al de aanvoerders blijft hij alleen over. Te laat verwittigd, daagt Eelen niet op. Corbeels, Meulemans en Constant gevangen! Hij alleen torst geheel de verantwoordelijkheid.

De gelederen zetten zich in beweging; de ruitery rent door het veld. De aanval is begonnen... Daar komen de artilleurs met hun kanonnen...

O, hij gevoelt, hij beseft het nu zoo goed: de laatste dag is aangebroken. Overwinnen is onmogelijk. Sneuvelen staat vast.

En zijn meêwarige blik valt op de jongens. De woorden liggen hem op de lippen: Vlucht, vlucht!... Keert terug naar uwe moeders, naar uwe vrouwen! Vlucht, vlucht!... De dood wacht u allen!... Er is geen hoop voor ons.... Het is een nutteloos bloedvergieten!... Vlucht en snelt weer naar de bosschen; daar ten minste kunt ge u verdedigen; daar staan de kansen gelijk, doch hier zult gij verpletterd worden!... Vlucht!... Ik heb een misslag begaan... Ik mocht u hier niet brengen... De Sint-Truidenpoort is nog vrij... De weg leidt naar de bosschen... Vlucht! Vlucht! Vlucht!

Deze gedachte welt in zijn harte, doch ze wil niet van zijn lippen.

Vluchten!... Neen, neen, strijden, sneuvelen! Vlaanderen zal zich niet meer laten boeien en knevelen als een kind! Zij zullen sterven, maar sterven als helden!...

Hé! Wat is dat?

Er loopt een man in de richting der wallen. Uit het Fransche leger worden eenige geweerschoten op hem gelost, doch zonder hem te treffen.

— Hulp! Hulp! schreeuwt hij.

Hij loopt over het ijs der gracht, klimt de vesting op en valt afgemat tusschen de patriotten.

— O, mijn God! O, mijn God!... kermt hij en gluurt rechts en links.

— Wat is er, man? vraagt Van Gansen.

En hijgend vertelt hij dat de Franschen hem gevangen hadden genomen, dat hij gefusilleerd zou worden, doch dat hij, dank zij de drukte en de voorbereidselen tot den aanval, ontvluchten kon.

Dog begluurt hem kwaadaardig met zijn ronde oogen.

— Wie zijt gij? vraagt Van Gansen.

— Het is Klaas Claes, generaal! roept een der Vlamingen, ik ken den kwast, hij is niet te vertrouwen.

— Zwijs, zegt Van Gansen, een strengen blik op den beschuldiger werpend. Zwijs, vriend, en beleedig op dit uur geen Vlaming. Verlangt gij niet om te strijden?

— Ja, generaal... ja, maar ik ben zoo benauwd, ze hebben mij willen vermoorden.

Er komt een trek van ongenoegen en misprijzen om de lippen van den Vlaamschen aanvoerder.

— Ga in de stad, zegt hij, bij de vrouwen en de kinderen.

— Dank, dank! stamelt de schurk en sluipt weg.

Dog heeft zijn geweer genomen en mikt in de richting van Claes.

— Wat wilt ge doen? vraagt Van Gansen berispelend.

— Wat ik doen wil, generaal? Dien schurk omverschieten!

— Dog, mijn vriend, laat af, vermaant hem de hoofdman. Verspil geen kogel aan een Vlaming, al is hij dan nog zoo kleinhartig; het lijden heeft misschien zijn ziel gekrenkt; verspil uw lood niet aan hem, als er ginder zoo veel Franschen staan.

— Hij verdient het meer dan de Franschen, bromt Dog. Het is een verrader!

— Oordeel niet lichtzinnig, Dog... Zie! Ginds naderen de Franschen.

Gelederen rukken aan... De lont wordt gestreken... Er volgt een vreeselijke donder... De Kempische poort stort in met verschrikkelijk gedruisch; bommen kaatsen in de stad, muren vallen omver, daken storten in.

— *Vive la République!*

De ruitery stormt nu vooruit... Een plotseling geknetter scheurt de lucht... Paarden steigeren en ruiters tuimelen in het zand.

Bravo voor de patriotten!

Jardon stuurt zijn voetvolk met gevelde bajonet vooruit. Er dreunt een ijselijke losbarsting. De kanonnen van Gancy verbrijzelen de Maastrichtsche poort met een woest geakraak.

— Vuur! roept Van Gansen.

En ook hier worden de huzaren in hun vaart gestuit... Verschrikkelijk is het gevecht aan de twee poorten. Viermaal wordt de aanval der Franschen afgeweerd, maar de patriotten wiken stap voor stap, lijken zaaiend bij iedere schrede. Men vecht tot in de straten, maar de onzen bezwijken onder de overmacht. Toch wordt generaal Jardon tegengehouden en generaal Gancy aarzelt... De moedige Vlamingen hebben reeds een half eskadron, neergehakt, maar Van Gansen wil zijn manschappen niet langer meer blootstellen.

Het veroveren van de versperringen in de straten, waarachter de Franschen den vijand verscholen wanen, zal veel bloed kosten.

— De kanonnen! beveelt Gancy.

Ook Jardon laat het grof geschut aanleggen en durft zich niet op de barrikaden wagen. Er is een oogenblik verpoosing... De vuurmonden moeten over het puin der poorten worden gesleurd... De patriotten zijn allen onzichtbaar.

— O, bluft Gancy, die brigands liggen achter de barrikaden. Artilleurs, kegelt die kerels daar eens spoedig achter uit!

Daar komt een man in een blauwen kiel aangesneld.

— Generaal!... Generaal!...

— Ha, daar is Claes!

— Ze zijn gevlucht, generaal, spoed u, spoed u.

— Gevlucht! Waarheen?

— Ginds, door de Sint-Truidenpoort.

— Doemnis! vloekt Gancy.

— O, die duivels! grinnikt Jardon, die op zijn paard komt aangereden. Nogmaals ontsnapt!

— Wij moeten ze nazetten! buldert Gancy.

— Goed, maar de barrikaden verhinderen dit... de ruitery kan niet voort! schreeuwt Jardon. Hel en duivel! Hel en duivel. En hij staat te stampen van razernij.

Eensklaps verschijnt opnieuw de schurk Claes.

Jezus werd door Judas verraden.

De strijd der patriotten was heilig genoeg om hun het voorrecht te geven, bij den Heiland te worden vergeleken.

— Daar, zegt de vuige fielt, en hij wijst met den vinger naar een smalle straat; daar zijn geen barrikaden, generaal, het paardenvolk kan de poort uitrijden en de brigands van buiten op het lijf vallen.

Jardon springt uit den zadel en snelt met Claes, door de Sanskulotten gevolgd, in het enge straatje. Twee Belgen voeren de moordenaars hunner landgenooten aan. Door sloppen en stegen, die Claes aanduidt, verkorten zij den weg en bereiken de vluchtelingen.

Generaal Gancy is met het 10de jagers te paard de wallen rondgereden en stort op het Vlaamsche leger, ter hoogte van het *Klein Lindeken*, op een kwartier afstand van de stad. Driest valt de ruitery de ongelukkigen in de flank aan met den kreet:

— *Pas de quartier!* Geen genade! Geen genade! Moordt! Moordt!

Verrast, werpen de Vlamingen de wapens neder en geven zich over. Nutteloos!... Geen genade!... Zij worden neergesabeld, tegen den grond gehakt. Er ontstaat een vreeselijk bloedbad.

Door Jardon en Claes aangevoerd, vallen de Sanskulotten met gevelde bajonet op de weerlooze jongens.

Twee priesters worden door de patriotten in de huifkar getild, en vluchten met Van Gansen den weg naar Sint-Truiden op.

Op het oogenblik dat het rijtuig in een zandweg, achter het bosch zou zwenken, breekt het wiel en tuimelt de kar in de gracht. De Sanskulotten bemerken de priesters, en loopen met gevelde bajonet op hen toe.

Van Gansen neemt pastoor Huveneers bij de eene en den ouden priester bij de andere hand. Hij wil hen meeslepen, doch de ouderling rukt zich los.

— Neen, mijn zoon, zegt hij, neen... Vaarwel... Ik kan niet meer vluchten!... God ontferme zich mijner! Vlucht, mijn zoon, en gij, waarde Huveneers, vlucht... Het is uw plicht!... Ik gebied het u... Vlucht!

En moedig zet de priester een stap vooruit naar zijne beulen.

Een stond later valt hij, door acht bajonetsteken getroffen, neder.

Van Gansen en Huveneers hebben juist den tijd om in het kreupelhout te springen en door het bosch te ontkomen.

Onmeedoogend en afschuwelijk was de wraak van den vijand. *Al wat een kiel droeg, werd neergesabeld.*

Tot tien uur 's avonds werden de moordenijen voortgezet en was de stad overgeleverd aan de Fransche woestelingen. De straten dampen van het lauwe bloed en de weg van Sint-Truiden was met lijken bezaaid.

's Anderdaags delfde men een loopgracht op de plaats *Klein Hilst* genaamd, ongeveer een half uur van Hasselt. Daar werden de laatste martelaars der vrijheidszaak begraven.

Meer dan zevenhonderd patriotten lieten er, volgens de Fransche verslagen, het leven.

.....

De laatste strijd is gestreden! Het beste bloed van Vlaanderen is vergoten.

Nog eenige helden van den reuzenkamp zwerven dien winter in de bosschen, tot ze van honger en koude vergaan of door een Franschman worden neergeschoten. De overlevenden verstoppen zich en steden en dorpen sluiten voor hen de deur.

Het zijn brigands!

De burgerij heeft de boeren alleen laten strijden, uit lafheid en ikzucht die helden laten verpletteren. De misdaad draagt de straf in zich, en terwijl het nacht wordt in Vlaanderen, nadert de geesel...

Gij hebt den rug gekromd, stedelingen, draaft nu in het dwangsgareel! Uw zonen naar het slagveld! Niet voor eigen landaard, voor eigen vrijheid, maar voor de ijdele glorie van één man! Uw bloed voor Napoleon!

Vreeselijke tijden breken aan, en gelukkig degenen, die stierven als helden voor de vrijheid van hun vaderland!

HOOFDSTUK XXIV.

HET LOON VAN JUDAS.

Middelerwijl de Sanskulotten met gevelde bajonet, onder aanvoering van Jardon, Hasselt binnenstormden, stond Dog, met ongeveer twintig der koensten, aan den ingang der poort. Hij bezag zijn mannen met zijn twee ronde oogen, die vreeselijk schitterden, opende den mond en wou hen toespreken.

Er lag iets op zijn hart, en dat moest er af. Maar een sprekerstalent bezat hij niet; zijn lippen bewogen, zonder dat hij een verstaanbaar woord uitbracht.

De vijand was nog slechts twintig meter van hen verwijderd. De vuurroeren brandden los op de dapperen en een viertal sneuvelde. Terzelfdertijd had Dog de overrompeling der Maastrichtschepoort, door generaal Gancy, opgemerkt. De woorden wilden hem niet uit den mond, maar aan zijn keel ontsnapte een rauwe, wilde kreet, die boven het krijgsumroer dreunde. Zijn linkerarm was naar den vijand gericht en wees hem aan, terwijl zijn rechter de blinkende bijl gereed hield. Zijn gebaar was welsprekender dan het machtigste woord.

Een stond later had de bloedige botsing plaats; het gerkerm der gekwetsten versmolt met de razende kreten der strijders.

Er werd met gelijken moed gevochten, doch gedurig rukten er nieuwe drommen Sanskulotten aan en de patriotten moesten wijken voor de overmacht. Er volgde een tusschenpoos, wyl de vijand zich gereed maakte tot een algemeen aanval. Nu kwam het ordewoord van Van Gansen om naar de Sint-Truidenpoort af te zakken en van daaruit zich in de bosschen te verschuilen en te vereenigen.

Druipend van bloed, wilde Dog van geen terugtrekken hooren.

— Het buskruit in veiligheid brengen en medevoeren! klonk een bevel van mond tot mond.

Dat was een licht voor den dwerg.

— Waar is ons buskruit? vroeg hij.

— Hier heb ik een tonneke, Dog! riep een stem.

— Zijt gij het, Piroke? vroeg Dog den Lierenaar.

— Ja, Dog.

— Breng het hier!

— Neen, Dog, kom gij hier. Kom, ik heb een plan.

Dog had ook het zijne, maar hij ging toch meê naar de Maastrichtschepoort, waardoor de patriotten optrokken.

De vijand bespeurde hen van de wallen, doch vermits er barrikaden waren opgeworpen, werd het sein tot den aanval niet onmiddellijk gegeven. Gancy en Jardon waren, zooals we hooger zagen, het eens, om hun volk te sparen, en de straten door middel van de kanonnen schoon te vagen.

— Waar is uw kruit, Piro? herhaalde Dog.

— Daar midden op straat, onder dien hoek. En zie eens hier!

— Een lont!

— Ja...

— Opperbest, Piro; zoo meende ik het ook.

— Laten wij ze aansteken en vluchten.

Maar Dog luisterde niet naar dien raad. Hij snelde het hoekhuis der Maastrichterstraat binnen, dat verlaten was en daar, half stukgeschoten, stond.

De Franschen hadden de kanonnen op de wallen in orde gebracht en op de barrikade gericht. Boven de eenvoudige schans, opgeworpen uit meubelen, beddegoed, hoopen keien en allerlei voorwerpen, die het eerst in de hand vielen, staken eenige bajonetten, dorschvlegels en pieken uit, om de Sanskulotten in den waan te brengen, dat de boeren daarachter verscholen. Doch in werkelijkheid was er niemand meer, en, zonder het verraad van den aartsschurk Claes, had die kriegslist het patriottenleger kunnen redden.

— Ze zullen u daar doodschieten! riep Piro. Kom, Dog, laat ons vluchten, de onzen zijn reeds weg.

— Ik blijf, zei Dog beslist.

Piro aarzeldde een oogenblik. De doorgeworstelde geva-

ren hadden hem reeds gestaald, en van bevreesd was hij moedig, haast vermetel geworden.

— Als gij blijft, blijf ik ook! riep Piroke en snelde het huis binnen.

Daar waren ze nu bijeen, die twee groote zielen, in een misvormd lichaam. Ze bevonden zich geen vijftig meter van den vijand.

— Wat wilt ge doen? vroeg Piro.

— Zie, antwoordde Dog; dadelijk schieten ze hun kanonnen af in deze richting.

— Dan zijn we dood, Dog.

— Dat is niet zeker. Met hun eerste schot valt de versperring der straat ineen. Ze zullen dan bemerken dat er niemand is en voorzichtig afkomen. Ons zullen ze hier onder het puin niet zoeken.

— Dat is waar, meende Piroke, leukachtig.

— Ze komen hier, hé, om de onzen te vervolgen... en als ze allemaal hier zijn, als Jardon en die andere deugniet van een generaal hier voorbijtrekt, hé?... Dan... steek ik deze lont aan, dit tonneke buskruit ontvlamt... en paf! de generaal vliegt met een heelen boel Sanskulotten de lucht in...

— Maar als het tonneke springt, Dog?

— Wat zou dat?

— Dan zijn wij ook 'dood.

— Dat is niet zeker, zei Dog.

— 't Is toch waarschijnlijk, dubde Piroke.

— Ge kunt gaan, Piroke, ik kan het wel alleen gedaan krijgen.

Maar de Lierenaar antwoordde niet. Hij blikte naar den vijand en de dreigende vuurmonden, dan weer naar zijn zonderlingen makker.

Deze was bezig een geweer te laden.

— Neen, ik blijf, Dog, dat zal aardig zijn, als die schurken in de lucht vliegen.

— 't Is jammer dat er zoo weinig kruit is.

— Toch wel veertig pond!

— Ik wenschte dat er duizend was.

— Ze zullen een flikker slaan, Dog.

— Ja, en de onzen kunnen vluchten.

— Maar wij, Dog, als wij 't zouden overleven?

— Dan zullen wij den generaal wel in de bosschen boven Sint-Truiden vinden.

De twee mannen hielden het Fransche leger in 't oog, dat nu de wallen bezijden de Maastrichtschepoort vulde. Een der kanonnen werd vooruitgebracht en op de barrikade gericht.

— Ziet ge wel, zei Dog, dat we hier goed zitten.

— Als ze niet allemaal tegelijk schieten.

— Dat doen ze immers niet.

Ze zaten daar zoo rustig, alsof ze in den schouwburg de opening van een stuk afwachtten.

— Zie, een der onzen! riep Piroke, de arme sukkelaar.

Dog wierp een scherpen blik op den man met een kiel, die in de richting der Franschen liep.

— Die valt den dood in de armen, zei de Lierenaar. Wil ik roepen?... Maar dan verraden we onze schuilplaats.

— Zwijg! bromde Dog.

— Hij stort in 't verderf. Wat wilt ge doen? Wat wilt ge doen?

En Piroke greep Dog krampachtig bij den arm.

— Laat me, laat me! schreeuwde deze bitsig terug. O, die schelm! En hij greep naar zijn vuurroer.

— 't Is een boer, een Vlaming!... Wordt ge zineloos, Dog, dat gij op dien ongelukkige wilt vuren?

— Het is een verrader!... Te laat! Te laat!... Ik kan hem niet meer raken!

Inderdaad, de man was in de nabijheid der Franschen.

Klaas Claes stond voor de generaals en wees in de richting van de barrikade en van de Maastrichtschepoort.

Dog stiet een vloek uit.

— De onzen zijn verraden! huilde hij. Vervloekt!

Het vuurroer sidderde in zijn handen. De bevelen der Fransche veldheeren weergalmden. Gancy stormde, aan het hoofd der jagers te paard, de Maastrichtschepoort uit, om aan den buitenkant de wallen rond te rijden.

Jardon stormde met zijn Sanskulotten de stad binnen, niet door de Maastrichtschestraat, waar hen de barrikade

en de kruitmijn van Dog en Piroke wachtten, maar door een eng straatje, dat den weg verkortte.

Dog zou gansch alleen op de Sanskulotten gesprongen zijn, om tot den laatsten snik te vechten, indien Piro hem niet had tegengehouden.

— Onze arme, lieve broeders! kermde Dog. En met razernij voegde hij er bij: God, wat doe ik hier?

Wat ge hier doet, edele Dog? De Voorzienigheid heeft u misschien afgezonderd van uwe broeders, omdat uw strijd nog niet ten einde is. De anderen mogen genieten in den glorieijken slaap der martelaars. Gij niet! Uw zending is niet volbracht. Gij moogt het zwaard nog niet nederleggen. Wat ge hier doet, Dog? Gij moogt niet bezwijken in het vreeselijke bloedbad, dat de vijand stort, om er Vlaanderen vrijheid in te smoren. Ge zijt hier noodig. Gij moet het zwaard der Opperste Gerechtigheid hanteeren. Waar zooveel onschuldigen sneuvelen, mag de grootste der misdadigers niet ongestraft blijven. Zal de afschuwelijke euveldaad van Klaas Claes, den landverrader, ongestraft blijven? Landverrader! Die naam klinkt zoo gruwzaam, dat hij de mannen doet rillen van afgrijzen.

Geslachten na geslachten leden en streden voor den moedergrond, waar zij geboren werden, in wier schoot zooveel sluimeren, welke zij beminden en die voor altijd zijn heengegaan. Geslachten na geslachten verlieten vrouw en kroost, om bij den eersten alarmkreet naar de grens te snellen. Er hing een stormklok in elken toren, om dien alarmkreet uit te galmen, en een wapen aan den wand van elke woning, die een weerbaren man telde, om er het heilig plekje, waar hun wieg eens stond, te verdedigen en te beschermen. Elke aardklomp is als gedrenkt met het bloed van 's lands zonen.

En op het oogenblik, dat de edelsten in het gelid staan, rond de vaderlandsche vlag, wendt een dergenen die hun taal spreekt, die met hen werd opgevoed, wiens harte, evenals het hunne, zou moeten opbopen van verontwaardiging, omdat er tranen vlieten onder ieder dak, zich tot den overweldiger en zegt:

— Geef mij dertig zilverlingen, en ik zal hem leveren, dien gij zoekt.

En hij wijst den weg, die onbewaakt bleef en dé zijnen nog kon redden; hij verraaft het geheim, dat hij weet, wijl hij het kind is van hetzelfde bloed, omdat zijn volk vertrouwde in hem, want anders hadden ze hem uit het land gejaagd.... Hij verschaft het middel om zijn broeders te vermoorden!

En die verrader moet gestraft worden. Daarom zijt ge hier, Dog!

Want er is geen voorbeeld, dat een landverrader ongestraft bleef.

Er was geen beul voor Judas, omdat de Joden hem betaald hadden, de Romeinen hun handlangers waren en de apostelen, noch de christenen, het zwaard mochten hanteeren.

Niemand bleef er om hem te straffen, niemand dan hij zelf.

Judas verhing zich, en sinds negentien eeuwen bengelt als 't ware zijn gebarsten krenge boven het menschedom, dat zich met afschuw het gelaat bedekt.

— Daar is hij! riep Piro plots.

— Wie? vroeg de dwerg.

— Claes, de verrader!.... Hij is bezig met zijn geld te tellen.

Dog stond op. Zijn wilde kop was ontzettend om te zien. Zijn borst zwoegde ijselijk en zijn ronde oogen zagen den man naderen.

Nu beefde de hand, die het vuuroer omkleemde, niet langer.

De moedeloosheid, die in zijn hart geslopen was, verdween als bij tooverslag, en weer krachtig klopte opnieuw zijn heldenziel.

Waar hij zich bevond, waren de vensterramen stukgeschoten, de muren verbrokkeld en verscheurd.

Een kanonbal verwoestte het dak.

Dog stak het hoofd tegen een der spleten in den wand en riep:

— Wat zoekt gij, Klaas Claes?

Die kant der stad was op dat oogenblik eenzaam, ver-

maas de Fransche troepen ten Zuiden doende waren de ongelukkige boeren uit te moorden.

De verrader blikte in het rond. Hij zag niemand. Kwam dat geluid uit de wolken?

— Waar gaat ge heen, Nicolaas Klaas? klonk opnieuw de stem van den onzichtbare.

Wie toch sprak hem toe in het Vlaamsch?

Was het een zijner slachtoffers, dat uit zijn graf oprees, om hem rekenschap te vragen?

Hij zette het op een loopen, maar, niet wetend van waar men het woord tot hem richtte, liep hij bij toeval — of werd hij door de gerechtigheid geleid? — dichter naar de plaats, waar Dog en Piro verbleven.

Eensklaps klonk het door de doodsche stilte:

— Sta.

De stem klonk hem nu van nabij in de ooren en hij zag in het verbrokkeld vensterraam den verschrikkelijken kop van den dwerg, die hem aanstaarde.

Het bloed stolde in zijn aderen.

— Waarheen gaat ge, Nicolaas Claes? Wat zoekt ge, Nicolaas Claes? hernam de stem.

De aterling blikte om zich heen, of niemand hem te hulp zou snellen, want de sperwersblik, die door zijn ziel priemde, sloeg hem met lamheid.

— Waar zijn uw broeders, Nicolaas Claes? Wat hebt gij met uw broeders gedaan?

Hij vermande zich. De dwerg was alleen... Hij zag geen wapen.

— Wat wilt gij van mij? snauwde hij onbeschoft.

— Ik vraag wat gij met uw broeders gedaan hebt?

— Broeders! Welke broeders?

— Verneemt gij ginder verre dat snijdend gekerm niet? Hoor! Hoor! Hoor!... Het zijn uw broeders, die sterven, Nicolaas Claes, omdat gij hen verraden hebt.

— Ik ben niemand verantwoording schuldig.

— Maar de vergelding uwer snoodheid zal niet lang uitblijven. Het goud, dat uw misdaad opleverde, zal u geen genot opbrengen.

De verrader grinnikte.

— Maak dat gij wegkomt, leelijke dwerg! Ik zal u door de Franschen als een hond laten neerschieten!... Gij waart onder de muiters... Zij kennen u... Wacht, afschuwelijke hond, straks zult ge op uw knieën voor mij kruipen en om genade smeeken, maar men zal u de venijnige tong uit den mond rukken en uw serpentenoogen uitbranden.

Op een afstand kwamen twee dragonders naast de wallen aangereden.

Waarschijnlijk werden zij uitgezonden om te onderzoeken of er zich geen muiters meer aan dezen kant der stad bevonden.

Claes bemerkte hen.

— Ha, ha! grijnslachte hij zegevierend, ik zal het geoogen hebben mijn voorspelling nog spoediger verwezenlijkt te zien, dan ik dacht. Binnen eenige minuten zal de wereld van een monster verlost zijn.

— Ja, antwoordde Dog, gij spreekt de waarheid.

— Ginder zijn mannen, die het u zullen bewijzen, aanzichtelijk wangedrocht. Ik zal ze eens spoedig naar hier roepen.

— Sta, beval Dog.

Hij had zijn vuuroer aangelegd.

— Hulp! Hulp! schreeuwde Claes en wilde vluchten.

Er knalde een schot.

De schelm tuimelde ten gronde, maar richtte zich op.

— Hij is niet dood, zei Piro.

— Ik heb hem alleen belet van te gaan loopen, daarom schoot ik hem in het been.

— Verbrijzel hem den kop, Dog, met een tweede schot, of hij blijft nog leven.

— Die dood zou te zacht zijn voor zulk een monster.

— Maar de Franschen naderen... Twee ruiters!... Ginder, zie...

— Ik zie ze!

— Ze zullen hem redden... en wij, Dog, wij zullen voor hem boeten!... Ze zullen ons gevangen nemen, want er volgen er waarschijnlijk nog anderen. Schiet hem dood, Dog!... In Gods naam, sta daar zoo niet te dralen!... Zij

hebben zijn gekerm en geroep reeds gehoord... Zie, ze zetten hun paarden in draf... Spoed u! Spoed u!

Doch de dwerg antwoordde niet.

Zijn vervaarlijken kop buiten het venster stekend, sprak hij langzaam:

— Nicolaas Claes, gij hebt de Vlamingen, uw broeders, verraden!... Door uw schuld worden er op dit oogenblik honderden gedood!... Hun bloed komt over u!... Nu gaat ge uw misdaden boeten... vreeselijk boeten!

— Hulp, hulp! huilde de ellendeling.

— Gij ligt daar met verbrijzeld been, gij kruipt neer van pijn... maar ge zijt niet doodelijk gekwetst... Ze kunnen u nog redden... Gij hebt goud, zij zullen u nog meer geven... Gij hoopt dat ze uw lijden tiendubbel zullen vergoeden!... Neen, Claes, uw leven is voor u voorbij!... Gij zijt zoo dood als een, die reeds onder de aarde ligt bedolven! Niets kan u nog redden!... Ik heb u in mijn macht!...

— Hulp, hulp! Spoed, spoed!

De dragonders kwamen zachtjes aangereden, want zij herkenden in den gekwetste den verrader niet, die hun de arme jongens had overgeleverd, doch hielden hem voor een gewonden brigand.

Ze hadden geen haast en zouden hem wel afmaken, aanstonds, als zij daar waren.

— Dood hem! Schiet hem neer! zei Piro.

Dog luisterde zelfs niet naar zijn kameraad.

— Nicolaas Klaas, vervolgde hij, bloed vergt bloed!... Uw onnoozele slachtoffers roepen om wraak!... Ik zal ze wreken, ik zal Vlaanderen wreken, en den hatelijksten en lafsten der schurken zijn loon geven.

— Hulp, hulp, vrienden, ik ben uw leidsman... ik ben Claes!

— Gij zijt Claes en hun leidsman! Maar heel het leger kan u niet meer redden!... Zie, Claes, zie aan uw zijde, links... op drie meter van u, dat zwarte doek uitgespreid... Daaronder, Claes, ligt buskruit... veertig of vijftig pond, ik weet het niet juist... en hier is de lont.

De dwerg stak ze vooruit.

De schelm was op arm en heup overeind gekropen en staarde Dog aan met uitpuilende oogen, die zijn doodsangst weerspiegelden.

Dog ketste vuur en bracht de vlam aan de lont, die snel sissend aanvonkte.

Claes liet een schreeuw en kroop weg over den grond.

De dwerg mikte en schoot,

De rampzalige zakte neer met verbrijzelden arm.

Huilend van wanhoop, pijn en razernij, uitzinnig van hrik, lag nu de verrader in zijn bloed te spartelen. Zijn oogen zwollen in hun kassen en erbarmelijk sleurde hij de verminkte ledematen voort...

Dog was onmedoogend in zijn rechtvaardigheid.

— Claes, ging hij voort, blik nog eens spoedig om u heen. Aan gindsche poort verkocht gij uw broeders!... Ze zijn dood, maar gij zult te zamen met hen in het land van hier-amaals verschijnen!... Daar hebt gij nogmaals rekenschap te leggen!

De dragonders naderden.

— Redt mij! Redt mij! Ik ben Claes! schreeuwde de rampzalige den ruiters toe.

— Ah! C'est toi!

— Daar!... Daar!... Die lont!...

Te laat.

Een bliksem... een gloed... een donderslag... Muurpan- den storten in, het regent hout, kalk en stof.

Niets meer!...

De dikke kruitdamp verzwindt.

In de straat zijn de bouwvallige huizen ingestort; de barrikaden liggen uiteengeworpen en de kracht van het buskruit groef een zwarten put op de plaats, waar de ton heeft gestaan.

Op twintig meter afstand vond men de verkoolde lijken der twee paarden en hun ruiters.

Een derde lijk werd vreeselijk verminkt... Het hoofd was geheel verschroeid en van de romp gerukt... de buik lag open en de ingewanden slierden er uit.

Het zou onkennelijk geweest zijn, maar een teeken verried de eenzelve: de gesloten hand hield nog de beurs omklemd, die gouden muntstukken bevatte.

Generaal Jardon herkende de stukken. Hij had ze zelf voorgeteld. Nu wist men dat dit het overschot was van Nicolaas Claes.

— De wraak der brigands! zei Gancy.

— Neen, antwoordde Jardon, een noodlottig toeval, want dank zij dien ongelukkige, dien voorbeeldigen ci-toyen, hebben de brigands opgehouden te bestaan.

En zich tot de Sanskulotten wendend, die hem omringden, riep hij:

— *Chapeaux bas pour ce brave!*

Maar de Sanskulotten bleven gedekt en keerden hem den rug toe.

— Hoeden af! herhaalde Jardon, bleek van woede.

— Voor geen verrader, sprak generaal Gancy. Hij bewees de republiek een dienst en ontving daarvoor het gevraagde loon.

Jardon beet nijdig op zijn lippen.

Hij stond nog, geheel alleen, met zijn generaalssteek in de hand, toen Gancy tot de soldaten zei:

— Neemt dat geld, en drinkt het op!

— Neem me niet kwalijk, dat is mijn geld, merkte Jardon aan.

— Het is voor wie zich bukken wil, om het op te rapen, want een man zonder vaderland heeft geen bloedverwanten en dus ook geen erfgenen. In dit geval verkeerde Claes!

Jardon kon niets antwoorden.

Ook hij had geen vaderland meer en ook hij verried het zijne en stelde zich tot beul aan van zijn eigen volk.

Door schurken en laag geboefte werd hij dus als een voorwerp van verachting beschouwd.

— Men sleure die kreng weg! besloot Gancy.

Men kapte een opening in het ijs der vestinggracht, en wierp er het verminkt overschot van den verrader in.

Toen de ontzettende slag der ontploffing, die overal vernieling zaaide en huizen en menschen vaneenrukte, in de ruimte was weggedreund, terwijl een dikke damp nog voortwalmd op den wind, weerklonk onder het puin van het ingestorte hoekhuis een stem:

— Piro!

Tegelijk kroop Dog uit een hoop steenen en verbrokkelde kalk te voorschijn.

Hij was licht gewond aan het hoofd, maar veegde onverschillig het bloed van zijn gelaat.

— Piroke! herhaalde hij.

Een zacht gekreun beantwoordde hem.

Hij scharrelde over een hoop steenen en, na met zijn reuzenhanden een eikendeur te hebben opgetild, zag hij zijn makker, gedeeltelijk onder gruis en hout bedolven, op den vloer uitgestrekt.

Met de bezorgdheid van een vader voor zijn kind, boog hij neder en betastte het lichaam.

— Vriend, hernam hij teeder.

De Lierenaar opende de oogen.

— Kunt gij niet opstaan, Piro?... Wij moeten vluchten!

— Mijn lichaam is geradbraakt, Dog.

— Gij zijt niet gekwetst, jongen. De schok alleen heeft u ontsteld.

— Welke slag, Dog!... Is de schurk dood?

— Ja, hij heeft zijn loon. Kom, laat ons vluchten.

— Ja... maar ik kan niet. Wilt gij alleen gaan?

— Om den drommel niet. Wacht!

En met zijn breede handen nam hij Piroke op, tilde hem als een pluimpje in de armen en vroeg:

— Doe ik u pijn?

— Neen, maar ge kunt me toch zoo niet dragen, Dog.

De dwerg liep met zijn schat gezwind over het puin. Omzichtig blikte hij rechts en links... Nog niemand!... Maar welke vernieling!

Hij snelde voort in de richting der Maastrichtschepoort, welke al de ijselijkheden van een slagveld vertoonde. De grond was bezaaid met lijken, geweren, sabels, rieken en bajonetten.

Dog telde vluchtig met den blik.

— Meer Franschen dan jongens, fluisterde hij, en er zweefde als een licht van yoldoening over zijn gelaat.

— Laat mij, ik zal beproeven te gaan, sprak Piro.

— Neen, vriend, nog niet... Terstond, als wij buiten ge-
vaar zijn. Hé, ginder zie ik Fransche ruiters aandraven...
De Franschen zullen niet raden, wie hier het laatste vuur-
werk heeft afgestoken.

Het korte, kloeke, bleeke lichaam, dat een ander li-
chaam op de armen torste, ijde over de besneeuwde vlakke.

Weldra was hij nog slechts een zwarte stip, die achter
een boomkant verdween.

Na zich verzekerd te hebben, dat niemand hem vervolg-
de, zette hij Piro op een gevelden eikenstam neder. Daar-
op wiesch hij de slapen van den Lierenaar met sneeuw-
water.

— Hoe gevoelt gij u, Piro?

— Zeer goed. Goddank, we leven nog!

— Dood zijn is misschien beter, antwoordde Dog.

— Neen, Dog, leven is beter.

— Ik weet het niet, zei de ander halsstarrig. Ik wil er
maar liever niet aan denken.

— Waar gaan we naartoe, Dog?

Deze antwoordde niet.

— Als gij niet wilt dat ik met u ga, dan hadt ge mij
ginds achter de eiken deur moeten laten. Ik zou daar wel
dood geraakt zijn.

De oogen van Dog, die zoo vreeselijk konden vlammen,
dat mensch en dier en van beefden, glansden soms onge-
looflijk teeder en zacht. Dat was nu ook het geval.

— Ik heb een eed gezworen, Piro.

— Ik ook, Dog.

— Mijn eed verplicht mij te vechten, zoolang er een
plaats in Vlaanderen is, waar men den Franschman, den
gehaten vreemdeling, buiten wil hebben. Beloofdet ge dat
ook?

— Neen, Dog, maar het komt toch op hetzelfde neer.

— Hoezoo?

— Ik heb gezworen u niet meer te verlaten, vóór een
van ons beiden sterft, tenzij gij mij als overlast wegjaagt,
en dat zult ge niet, hé Dog?

De dwerg antwoordde niet, doch zijn zware hand streek
zacht over Piro's borstelig haar, en zijn kin trilde.

In de verte gingen eenige huizen van Hasselt in de vlam-
men op en tintten den hemel, bij het vallen van den avond,
met een oranjeleuren gloed.

— Kom, Piro, laat ons gaan.

En de twee arme schepsels, twee lichamelijke wange-
drochten, twee monsters, neen, twee kinderlijke, eenvou-
dige zielen, twee grootsche helden, twee engelen, gingen
hand in hand dieper het bosch in.

En over hen waarde, in dien aangrijpenden stond, de
geest van het vaderland.

HET EINDE EENER VADERLANDSCHE OPSTANDING.

Nu is de boerenkrijg ten einde.

Gesmoord in 't bloed van duizenden onbekende helden.

Waar bleven de aanvoerders?

Waar Van Gansen?

Waar Eelen?

Wat er van Meulemans en den opvliegendes, voortvaren-
den Corbeels is geworden, weten onze lezers reeds. Bei-
den werden te Antwerpen gekerkerd, op strafregiem gezet,
met water en brood gevoed en leden bitter.

Voor al Corbeels' lijden was groot, daar de in den strijd
ontvangen wonden verzeerden en een oogenblik zijn leven
in gevaar brachten.

De Franschen aanschouwden de boeren niet als regelm-
tigitroepen en behandelden hen als *Franc-tireurs*, als bui-
ten de wet gestelden, als Brigands.

Een der grootste figuren uit den oorlog was Corbeels,
iemand die handelde uit pure liefde voor zijn vaderland,
om wille van zijn volk.

Men heeft hem ondervraagd en een vertaler, een Vla-
ming, die zijn broeders verraadde, heeft het volgende ver-

slag over hem gemaakt, dat in de archieven berust. Het is
een gemeene bemoddering van het edele figuur.

Wij schrijven letterlijk over:

« Pieter Corbeels, 44 jaar oud, drukker en boekhandelaar,
geboren te Leuven, verklaarde dat men hem vóór vier we-
ken den titel had gegeven van Kapitein en hij deze te Turn-
hout had aangenomen; dat hij slechts met een sabel gewa-
pend was, dat hij Diest ontvlucht was « dwars door 't wa-
ter », dat hij vijf-en-twintig, dertig, soms vijftig man kom-
mandeerde, en geen enkel priester onder de brigands heeft
gekend; dat hij van de brigands deelmaakte, omdat men
zijn kokarde had afgerukt, maar dat hij schrik voor hen ge-
voelde; dat hij gestreden had tot verdediging van den gods-
dienst en ter oorzaak der conscriptie; dat hij den heer
van Westerloo, noch den prins van Salm-Salm onder de bri-
gands had gekend en dat een genaamde Stoelman (Stoll-
man), de bevelen gaf ».

Dat zulk verslag dienen moest om Corbeels te bevuilen,
bewijst alleen reeds de bewering dat Corbeels zou ver-
klaard hebben « schrik te gevoelen voor de brigands », hij,
hun aanvoerder, hun kapitein!

Over Albrecht Meulemans werd het volgende gezegd:

« Albrecht Meulemans, 47 jaar oud, geboren te Westerloo,
woonachtig te Tongerlo, was in het leger der brigands den
vooravond van den slag van Herenthals, dus sinds vier we-
ken. Men gaf hem de benaming van kapitein, hij had nooit
andere wapenen gedragen dan een degen, die door zijn
eigen manschappen gebroken was geweest (!?) ».

Over Eelen lezen wij dat hij bevel voerde te Diest.
Hij had de wapens opgenomen om reden van de gods-
dienstvervolgung en de conscriptie. Hij was medeon-
derhandelaar te Diest geweest met Van Gansen en Stoll-
mann bij Jardon.

Hij werd te Moll gekwetst; de broek, die hij draagt, werd
te Gheel aan een gekwetsten huzaar ontnomen, daar de zijne
gescheurd was.

Corbeels en Meulemans werden te Doornik, den 3n Juli
1799, door den kop gebrand.

Gegroet, vaderlandsche helden!

En Eelen?

Eelen gaf zich nog niet verloren. Eelen rekende op zijn
volk, om een guerillaoorlog te bestendigen. Eelen was de
knapste, wel is waar de jongste aanvoerder.

Hij ging van dorp tot dorp, van hoeve tot hoeve, maar het
voorbeeld van Diest, Gheel, Hasselt, had het vertrouwen
der boeren tot wankelen gebracht, en Eelen heeft hen niet
meer tot een leger kunnen groepeeren.

Nochtans kwam de bevolking, hier en daar, hardnekkig
tegen de knevelarijen van de Franschen op.

Commissaris Levêque schreef er in bittere woorden over
aan het hooger bestuur te Brussel.

« Ik moet u berichten, luidde het in een van zijn brieven,
dat talrijke huisvaders, weigeren hun jongens, die het
leger der brigands verlieten, nog langer te huisvesten; vele
pachters willen, om dezelfde reden, hun knechten niet meer
aanvaarden ».

En 't was vooral rond Aarschot en Scherpenheuvel, dat
zulke feiten voorvielen, waarin de invloed van Eelen duide-
lijk zichtbaar is.

Rond Gheel was men er toch in geslaagd nu en dan sterke
benden te been te brengen, die de vliegende Fransche ko-
lommen veel spel gaven.

« Op Zondag, 23n December, schrijft commissaris Millot,
toen ik een proclamatie betreffende de conscriptie afkondig-
de, waren ongeveer veertig jongelingen, zeer goed gewa-
pend, binnen de gemeente gekomen. Vijf dezer, te paard
gezet, begaven zich naar de municipaliteit. Met de pistool
in de hand, eischten zij een som van honderd gouden
louis, dreigden mij te lijve te gaan, zoo ik weigerde en
maakten zich gereed om hun bedreiging uit te voeren. Op
mijn geroep om hulp, kwamen verscheidene inwoners toe-
gelopen, die de jongelingen verdreven en eenigen ontwa-
penden ».

In andere brieven, aan het hooger bestuur gericht, hield
Millot niet op alarmkretes te slaken.

« Het vuur smeult nog altijd, te Gheel en te Herenthals,
schrijft hij, verhaast u ons troepen te zenden ».

Dezelfde Millot, die de Boeren brigands noemde, werd

door het hooger bestuur afgesteld wegens achterhouding van geld!

Te Westerloo ook zat het voor de Franschen niet pluis.

De kantonale commissaris verklaarde, dat hij geen twee nachten achtereen in dezelfde gemeente dierf slapen, uit vrees door de brigands om het leven te worden gebracht.

Den 28n viel een bende van 150 jongelingen, komende van Veerle, Tongerlo binnen. Dien dag was er een vliegende kolom te Westerloo, een half uur vandaar. De commissaris bekleeg zich bitter over de door den generaal getroffen maatregelen, die, zegde hij, zeer slecht en onvoldoende waren. « De brigands zijn op een halve mijl van hier, voegde hij er bij, en zoodra gij vertrokken zijt, keeren zij naar hier terug ».

De Kempen werden aldus door de brigands afgeloopen, en men voelt hierin zeer goed een leidende hand.

Was het Eelen, die dezen guerillaoorlog bestuurde?

Men weet het niet. Deze boerenaanvoerder is in het duister van het verleden verdwenen, zonder aureool, zonder roem.

Wij groeten u, Eelen, en ontblooten het hoofd bij de herinnering aan uw dapper leven.

En Dog, onze arme vriend Dog, die man met den mirakuleuzen wil in het mismakke lichaam?

Dog is geen persoon onzer verbeelding, hij heeft feitelijk bestaan.

De archieven over hem luiden :

« De genaamde Brouwers, oud-luitenant van Corbeels, een monster van uitzicht, maakte met Eelen strooptochten in de Kempen. Eelen als kommandant, terwijl Brouwers tot kapitein was verheven ».

Eugeen Constant, van Roux-Miroir, die met Karel van Loupigne den Boerenkrijg in het Zoniënbosch voortzette, werd gevat en een maand later te Doornik, op 23 Januari 1799, veroordeeld, en den 9n Februari daaropvolgend door den kop geschoten.

Brouwers en Eugeen Constant, eenvoudige helden, wij groeten u.

En wat gewerd er van Van Gansen, den overwinnaar van Tongerlo en Meerhout?

August Snieders zal het ons vertellen in « Onze Boeren » : « Van Gansen is verdwenen, niemand sprak nog van hem, zijn hoofd was op prijs gesteld, maar des avonds, bij den haard, vertelde men zijn dappere daden, sprak men van zijn buitengewone sterkte, zijne vroomheid, zijne edele inborst.

Misschien was hij ook reeds dood?

Eenigen tijd later, toen het monster der omwenteling alengs getemd werd, en men weer tot redelijk gevoelens terugkeerde, verscheen Van Gansen eensklaps weer te Westerloo, waar hij lang, zeer lang in eenen schuilhoek verborgen zat, terwijl zijne moeder, als een heilige beschermgeest, dezen bewaakte!

Dagen en nachten in eenzaamheid. Wat al herinneringen moeten hem toen voor den geest hebben gedreven.

Nooit had hij zijn geboortedorp verlaten en echter was hij nooit verraden.

Toen hij andermaal in de wereld terugkwam, was hij een oud man; zijn blonde haren, in zijn schuilplaats lang geworden, waren grootendeels uitgevallen en zijn vriendschappelijk blauw oog, door de duisternis, waarin hij geleefd had, had veel van zijn glans verloren.

Zijn lange gestalte was eenigszins gebogen, en, bij het zien van zijn zwarte kleeding, lange jas en korte broek, zou men gezegd hebben dat hij een geestelijke was, die 's morgens en 's avonds rustig ter kerke ging.

De vreemdeling, die hem voorbijging, groette hem eerbiedig, om zijn deftig en zacht uiterlijk, maar nooit zou hij gedacht hebben dat die kalme grijsaard de held was van Meerhout en Diest.

Hij leefde stil, vergeten, vroom, en zijn edel gelaat deed een rustig geweten vermoeden.

Over zijn jonge jaren sprak hij zelden. Hij was ongehuwd en had een burgerlijk inkomen. Van het ouderlijke huis wandelde hij dagelijks naar de H. Geesthoeve en verlustigde zich aldaar met de boomteelt.

In de eenzaamheid zag hij beurtelings het Consulaat, 1815, de val der Fransche dwingelandij, het koninkrijk der Neder-

landen, 1830, voorbijtrekken. Geen van al die gebeurtenissen trok hem uit de vergetelheid.

De rol der Boeren, en dus ook de zijne, was ten einde, en hij wilde geene andere vervullen.

Bemind, geëerd, was hij door allen, zonder hierover hoogmoedig te zijn, en toen hij in 1842 plotseling stierf, werd hij door allen betreurd en dacht men andermaal aan den Boerenoorlog, wiens overleveringen vandaag in onze Kempen veelal verloren zijn ».

Schrijver van dit werk heeft zijn naneef goed gekend. Hij bewoonde het laatste huis der breede dorpsstraat, rechts, vlak onder de kerk. Van hem heeft hij veel nieuws vernomen over zijn grootoom, die, ongehuwd, stierf. Maar geschreven documenten waren niet meer voorhanden en alleen van te hooren zeggen, zijn de roemrijke feiten der brigands tot ons overgegaan.

En Rollier?

Rollier, de held van Klein-Brabant!

De man, die met zooveel beleid en vaderlandsliefde de brigands aanvoerde rond Willebroeck?

O, dat droevig einde van dezen edelen man.

Denkend hoofd van den opstand! Kalme kop, midden het gewoel van den strijd! Kloeke borst! IJzeren arm! Edele ziel!

Rollier, een reus in den opstand, een reus van gedachte en van handeling!

Arme Rollier, van 1798 ellendig en verholen levend tot in 1803.

Het is om er mede te schreien.

Hij was door den opstand tot armoede gebracht. Hij had zijn moeder en zijn zuster verloren! Zijn huis was nog een beroekte vaalt, een chaos van dooreengeslingerde, zwarte balken en vuile, wankelende muren. Rollier, wiens onroerende goederen door de Fransche republiek waren verbeurd verklaard.

Rollier, van alles beroofd, gewond, gebroken, strijdend tegen den dood!

Rollier, die geen rooden duit meer bezat en in 1803 een smeekbrief zond naar den Franschen prefekt d'Herbouville, om genade te bekomen.

Hij, die aan het hoofd had gestaan van een leger helden, zoo grootsch als deze der oudheid!

Die geen brood meer had om te eten, die geen plaats meer kon bekomen om te leven, een plaats vragend aan Karel-Augustus Weimar... een plaats in de administratie!

Hij, zijn beulen de hand toestekend, hij, die eens was de vermogendste inwoner van Willebroeck, die zijn gansche fortuin besteed had aan den heiligen strijd der patriotten.

De stedelingen, die de boeren aan hun lot hadden overgelaten, noemden zijn daad een lafheid!

Het was laf, niet waar, kleinzielige burgers, dat hij het Fransche bestuur smeekte, dat hij een plaats wilde bekomen in het bestuur van Oostenrijk?

Gij, die hem in zijn vaderlandschen strijd liet stikken, had wel recht over hem te vonnissen.

Zwijgt, menschen, burgers, zonder ziel, want Rollier, de eenmaals rijke grondbezitter, kwam bijna om van ellende!

Den 23 Mei 1851, het zal gaan vijf-en-zeventig jaar worden, den 23 Mei 1851, ontsliep de held, wiens reuzengestalte den Boerenkrijg overheerschte, in zijn huizeken te Willebroeck.

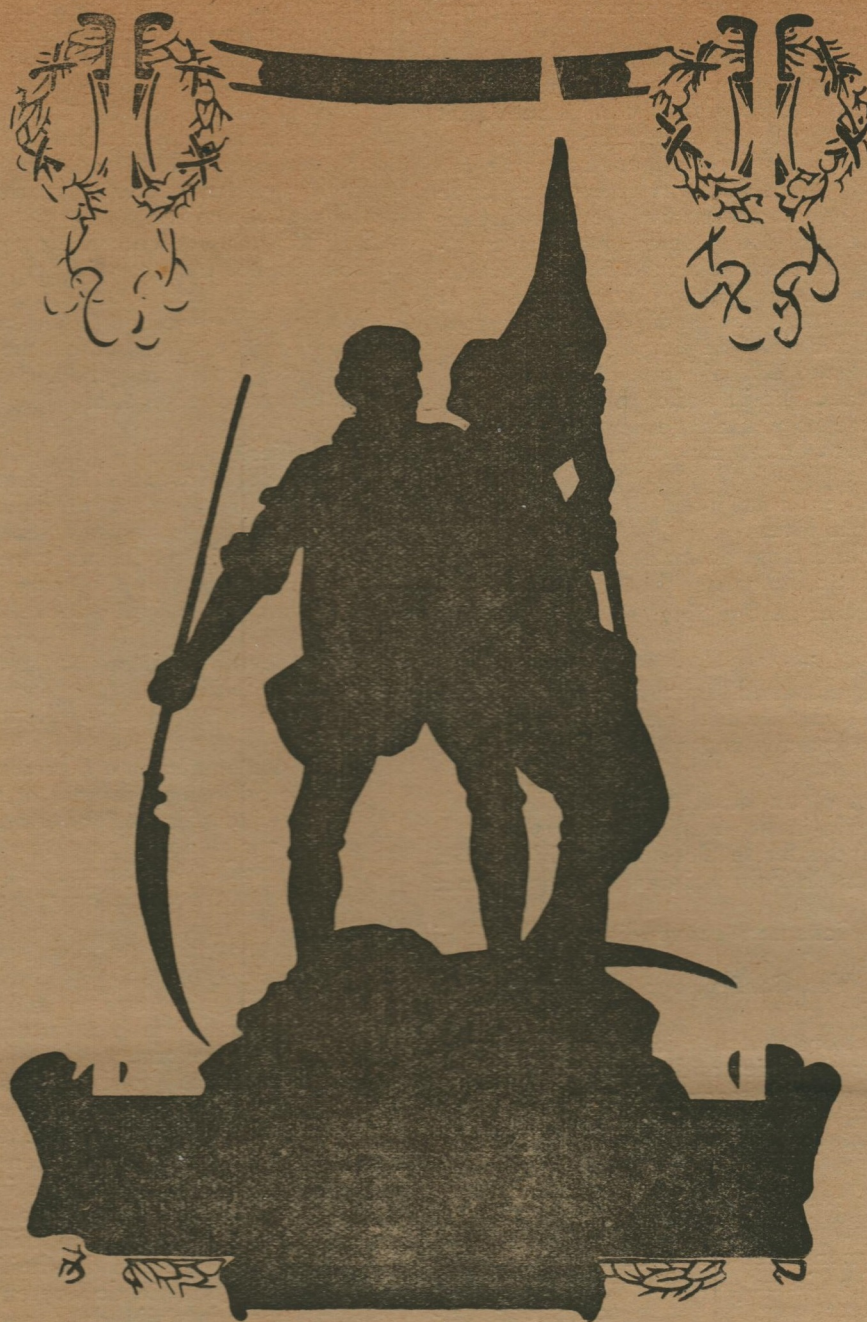
Achttien honderd een-en-vijftig!

Het land was onafhankelijk, en niemand dan de familie stond rond het graf van den ouden man, die meer voor het vaderland heeft geleden dan Breydel zelf.

Maar Breydel behaalde de zegepraal, hij was de legendarische held van den Guldensporenslag. Zijn roem leeft voort sinds eeuwen; te Brugge staat hij in brons gebeiteld, naast den anderen grooten held, Pieter de Coninck. Iedere Vlaming, alle vreemdelingen, ontdekken vol eerbied en bewondering het hoofd voor hun beeld en herdenken ontroerd hun heldendaden.

En Rollier! Rollier! Hij was de overwonneling. Hij behaalde geen roem en zijn naam werd door kleinzielige menschen met verachting uitgesproken.

Zijn figuur duikt weg in den donkeren mist der nederlaag. Niemand was bij zijn graf en toch, Vlamingen, hadt gij in

1851 geen vreemdelingen, geen Sanskulotten meer te vreezen!

Niemand van 's rijkswege was daar om hem te huldigen. Men heeft de Vlamingen te Brussel nooit lief gehad.

Maar, wat erger was, niemand van zijn volk heeft zijn stof-felijk overschot bij het graf gegroet, niemand van hen, voor wie hij den heldenstrijd streed der dapperen!

En, zeven-en-veertig jaar later is het licht gekomen in de hersens van de Vlamingen en heeft men zijn nagedachtenis ontruikt aan de vergetelheid.

Nu wij van u afscheid nemen, van u, Rollier, groeten wij u. Wij zijn verheugd om de herleving van ons volk, dat uw naam uit koperen bazuinen heeft doen dreunen.

Rollier,

Uw naam staat gebeiteld in arduin en marmer.

Men heeft uw naam gegoten in brons en men heeft uw beeld en dat uwer eenvoudige, onbekende helden komen groeten met wapperende banieren, met tranen van dankbaarheid, van liefde in de oogen.

Rollier — Brigands!

Wij groeten u!

En gij ook allen, gij, Eelen, Meulemans, Corbeels, Brouwers, Quarteer, Apers, Huveneers, Deprez, Van Gansen en zoovele anderen.

Men heeft U herdacht, men heeft U gevierd!

Rust zacht!

Gezegend zij uw nagedachtenis.

Honderd jaar later heeft het vaderland uw roem en uw daden waardig gevierd.

In de voornaamste plaatsen, van af Overmeire tot Hasselt toe, overal waar de Boerenkrijg woedde, heeft men aan de dappere helden prachtige standbeelden opgericht, en heeft men hun naam uitgebazuind in zegezangen, heeft men de nagedachtenis opgewekt uit het bloedig slijk, waarin men ze had versmacht.

De Boeren zijn gehuldigd door hun volk en hun strijd was niet vergeefs.

Zij hebben geleerd ons volk niet langer laf te bukken!

Hun beelden staan in onze harten gebeiteld in klinkbaar goud en hun daden worden aan 's lands kinderen ten voorbeeld gesteld van eer en burgerdeugd.

En in 1823 heeft men hen weder op grootsche en plechtige wijze, tijdens de honderd vijf-en-twintigste verjaring herdacht. Men heeft hun monumenten met bloemen versierd, maar meer nog dan deze bloemen van één dag, bloeien de bloemen van dankbaarheid in ons harte, onverwelkbaar en onvergankelijk.

Lodewijk Van Laeken.

EINDE.

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

Volledig verhaal over den
Heldenstrijd der Boeren

in

1798

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

VOLLEDIG VERHAAL OVER DEN

HELDENSTRIJD DER BOEREN

IN

1798

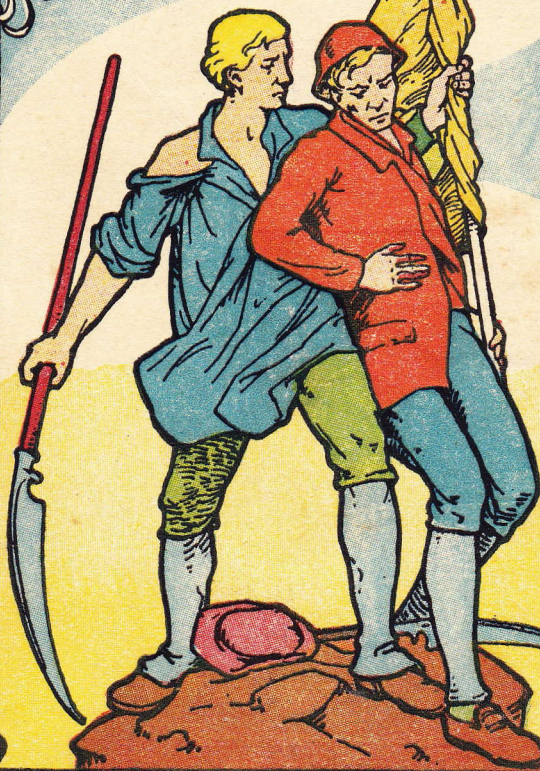

L. Opdebeek = Uitgever = Antwerpen

De dwerg liep met zijn vracht gezwind over de puinen.
(Blz. 324)

LODEWYK VAN LAEKEN

VADERLAND

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK
ANTWERPEN

Lodewijk VAN LAEKEN

VADERLAND

(De Boerenkrijg in de Kempen)

Geheel herziene uitgave

Pentteekeningen van Jan WATERSCHOOT

Kleuromslag van Emiel WALRAVENS

L. OPDEBEEK — Uitgever — ANTWERPEN

INHOUD.

	Blz.
1. De spookgeneraal	3
2. Op het kasteel te Westerloo	21
3. «In den St. Sebastiaan» te Oolen	32
4. Turnhout in het bezit van de Boeren	48
5. Gevechten rond Leuven	58
6. Herentals in brand	63
7. Een engel	90
8. 11 November	111
9. Het nest is ledig	128
10. De Franschen voor Diest	136
11. Dog en Piro ondernemen een gevaarlijken tocht	150
12. Een bloedige dag	167
13. Een laatste poging	177
14. Merkwaardige ontsnapping	187
15. Begrafenis	197
16. Een bloedige teerlingworp	209
17. Te Scherpenheuvel	229
18. Arme Tina	241
19. De smart van een held	250
20. De eed van de Brigands	257
21. Bloedige gevechten	270
22. Een spoor in de sneeuwwoestijn	293
23. De laatste dag	304
24. Het loon van Judas	313

Deze nieuwe uitgave van
«VADERLAND» werd ge-
drukt op de persen van de
drukkerij L. VAN LOON
te Brasschaat.
